

पूजनाष्टकनादस्य राधाकृष्णप्रियो भवेत् ५
 ब्रह्मानन्दरसादनन्तगपितोरम्योरसौ वैष्णव-
 सत्समाक्षोटि गुणोन्मूलश्चमधुरः श्रीगोकुलेन्दोरसः
 तस्यानन्तचमकृतेः प्रतिमुहुर्वाक्षानतानां परं
 श्रीराधापदपद्मेव परमं सर्वस्वभूतं महः ॥

इति श्री स्वायम्भुवागमे श्रीरुद्रनारदसंवादे
 श्रीमद्वाधारहस्यत्रैलोक्यसंमो-
 हनस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

अथ श्रीगोपालपूजा लिरव्यते—

ओं अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः
 ये भूता विघ्नकर्तारस्तै गच्छन्तु शिवारुया ॥

अथ तालत्रयं दिग्बन्धनं ॐ इन्द्राय नमः ॐ अग्नये नमः
 ॐ शमाय नमः ॐ नैऋताय नमः ॐ वरुणाय नमः ॐ वाय-
 वे नमः ॐ कुबेराय नमः ॐ ईशानाय नमः ॐ ब्रह्मणे नमः
 ॐ अनन्ताय नमः अस्त्राय फट् इति आसने पुष्पं दत्वा ॐ
 आसनमन्त्रस्य मेरुपृष्ठकृषिः सुलिखन्दः श्रीकूर्मो देवता अन-
 १२२ न्तर्बीजं पृथिवी शक्तिः आसने विनियोगः ॥

पृथिविलुं धृता लोका देविलुं विष्णुना धृता ॥

नम्यथा यमां देवि पवित्रमासनं कुरु ॥

ब्रह्मणे नमः वामे गुरुभ्यो नमः परमगुरुभ्यो नमः प्रापरगुरुभ्यो नमः
दक्षिणे आचार्याय नमः हृदयपरमात्मे नमः अग्निप्राकारं चिन्त-
यित्वा भूतशुद्धिं कुर्यात् ॥

भूतशुद्धिमन्त्रस्य इति रामा ऋषिः पुरुषप्रकृतिश्छन्दः
पुरुषो बीजम् प्रकृतिः शक्तिः दहनशोषणप्लावने विनि योगः ॥

ध्यानम्—

ओं षड्बिन्दुचिह्नितं वृत्तपवनमण्डलस्थितं धूम्रं चण्डानिला-
कारं चामिति वायुबीजं नाभौ ध्यात्वा तेनैव वायुबीजेन देहं शोषयेत्
ओं अग्निबीजस्य परमात्मा ऋषिः त्रिष्टुप् छन्दः अग्निदेवता इहे
विनि योगः ध्यानम्— त्रिकोणमण्डलमध्यस्थं पावकाकारं रक्तवर्णं
अग्निबीजं बिन्दुसहितं हृदये ध्यात्वा वायुबीजेन पापसहितं
देहेत् ॥ ओं लामिति अमृतबीजस्य ब्रह्मा ऋषिः देवी गायत्री छन्दः
परमात्मा देवता कल्पने विनियोगः पापपूरुषचिन्तनम् ॥

वामपाश्वे स्थितं पापं पुरुषं कज्जलप्रभम्

ब्रह्महत्याशिरसस्थं च स्वर्णस्तेयं भुजद्वयम्

तप्तसर्गपदद्वन्द्वमङ्गप्रत्यङ्गपातकम्

सुरापानहृदि युक्तं गुरुतन्मकटिद्वयम्

तप्तसर्गपदद्वन्द्वमङ्गप्रत्यङ्गपातकम्

उपपातकरोमाणं रक्तश्मश्रुतुविलोचनम्

रवङ्गचर्मधरं क्रूरं वामकुक्षौ विचिन्तयेत्।

प्रणवमन्त्रस्य प्रजापतिकृषिः दैवी गायत्रीकृन्दः परमात्मादेवता
परमात्माप्रोक्तये विनियोगः॥

रैचकः षोडशमात्राभिः पुरो दार्त्रिंशतां भवेत्।

ओं आं अङ्गुष्ठाभ्यां नमः इं ओं इं तर्जनीभ्यां स्वाहा उं ओं ऊं
मध्यमाभ्यां नमः एं ओं ऐं अनामिकाभ्यां हुं ओं ओं ओं कनि-
ष्ठाभ्यां वौषट् उं ओं अः करतलकरपृष्ठाभ्यां अस्रायफट् एवमङ्ग-
न्यासः॥

रैचकः षोडशमात्राभिः पुरो दार्त्रिंशतां भवेत्।

चतुष्पद्मा भवेत्कुम्भ एवमेव प्राणसंयमः।

विश्वं भास्वत्किरीटाङ्गदवलयागलाकल्पभारोदराङ्गि-
श्रोणीभूषं सवक्षो मणिमकरमहाकुण्डलामण्डिताङ्गम्।

हस्तोद्यत्क्रशङ्गाङ्गुजगदममलं पोतकौशेयनासं

123 विद्योतभासमुद्यद्दिनकरसदृशं पद्मसंस्थं नमामि॥

पञ्चाशद्वर्णधैरैर्विहितवदनदोः पादयुक्तुक्षिवक्षो

देहं भास्वत्कपर्दागलितशशिक्लात्मिन्दुकुन्दावदाताम्

अक्षस्तः कुम्भचिन्तां लिरिवतवरकरां अक्षरां पद्मसंस्थां

मच्छाकल्पावतुच्छस्तनजघनभरां भारतीं तां नमामि॥

आधारे लिङ्गनाभौ हृदयसरसिजे कण्ठदेशे ललाटे

द्वे पत्रे षोडशाङ्गे द्विदशदशदले द्वादशार्धे चतुष्के॥

वासान्ते वालमद्यै उपकठसहितै कण्ठदेशे स्वराणां
हृक्षं तत्त्वार्थयुक्तं कमलदलगतं वर्णरूपं नमामि॥

जपाद्यं सर्वमन्त्राणां विन्यासेन जपस्य च।

तद्धृतं निष्फलविद्या तस्मात्पूर्वन्यतद्बुधः॥

भूतशुद्धिं विनायस्य जपहोमार्चनक्रिया।

भवन्ति निष्फलास्सर्वे व्यासो वृत्त्यन्तसंशयः॥

अथ पूजारम्भः—

आसनवामभागेन शङ्खादिकं स्थाप्यम्। दक्षिणे गन्धपु-
ष्पाक्षतादिस्थापनम्। मध्ये जलपूर्णताम्रभाजनम्। पार्श्वे करप्र-
क्षालनपात्रम्। अग्रे दीपं प्रज्वालय शङ्खसंस्कारं कुर्यात्।

त्रिकोणं ततः षड्कोणं तद्वहिर्वृत्तं चतुरश्रमण्डलं तन्मध्ये शङ्ख-
स्थापनं मूलमन्त्रेण शङ्खप्रक्षालनं मूलमन्त्रेण जलपूर्णं मूलम-
न्त्रेण तदुपरि गन्धपुष्पं प्रक्षिप्य मूलमन्त्रेण अष्टधा जपेत्॥

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरिसरस्वति।

नर्मदे सिन्धु कवेरि जले स्मिन् सन्निधिं कुरु॥

इति तीर्थन्यावाहयेत्। शङ्खोदकेन समस्तपूजेपकरणं प्रोक्षयेत्
करशुद्धिः करौ गन्धानि पृथोः॥

अथ पीठपूजा—

कूर्माय नमः आत्मशक्तिकमलासनाय नमः इति स्वास-
ने पुष्पं नमः स्वमूर्तये नमः शिरसि पुष्पं नमः आधारभावनाय॥

मण्डुकाय नमः कालाग्निरुद्राय नमः कूर्माय नमः आधारशक्त-
 ये नमः अनन्ताय नमः पृथ्व्यै नमः कल्पद्रुमाय नमः मणिमण्डपा-
 य नमः रत्नवैद्यै नमः मूलमन्त्रमष्टधान्येत्. अर्घ्यसंस्कारं कुर्या-
 त्. नलसंस्कारः मूलमन्त्रेण देवतां स्थापयेत्. देवताङ्गप्रोक्कनम्.
 पीतवस्त्रपरिधापनम्. सर्वालंकारभूषितं चित्रविचित्रवेषम्.
 आधारमुरली ^{नो} मूहरं मूलमन्त्रमुच्चार्य सिंहासने निवेशयेत्. आवा-
 हनं कुर्यात्. आवाहनसंस्थापनसन्निरोधनसन्निधानसकली-
 124 करणपरमीकरणावगुण्ठनामृतीकरणपरमीकरणं कुर्यात्. मूल-
 मन्त्रमुच्चार्य स्वनामचतुर्थं पूजयेत्. इतीकृष्णाय आसनं नमः. इती-
 इतीकृष्णाय स्वागतं नमः. इतीकृष्णाय पादं नमः. इतीकृष्णाय-
 चमनीयं नमः. इतीकृष्णायार्घ्यं नमः. पुनराचमनम्. मधुपर्कं स्नानं
 आचमनं वस्त्रं अक्षौपवीतं आचमनमाभरणमायुधमाचमनं इतीकृ-
 ष्णाय गन्धं नमः. शिरसि पुष्पं नमः. स्वस्वमुद्रादर्शनम्. ॐ

अथ आवरणपूजा—

ओं दाम्ने नमः. सुदाम्ने नमः. किङ्किणीदाम्ने नमः. इति चतु-
 र्दिक्षु पूजयेत्. अष्टदिक्षु क्रमेण वसुदेवाय नमः. देवक्यै नमः. नन्द-
 गोपाय नमः. यशोदायै नमः. सौभद्राय नमः. गौप्यै नमः.
 एतान् अर्घ्यगन्धपुष्पदीपैः प्रपूजयेत्."

अथ चण्डाचालनम्— वामहस्ते वारनम्."

धौनुमुक्तां प्रदर्श्य धूपपात्रं गृहीत्वा इतीकृष्णाय धूपं नमः.

दीपसंस्कारः दीपमुद्गां दर्शयेत्। इतीकृष्णाद्यदीपं नमः। अथ नै-
 वेद्यम्— विकचोत्पलसन्निभां ^{गा} कौसमुद्गां प्रदर्श्य मूलमन्त्रमुच्चार्य
 इतीकृष्णाद्यनैवेद्यं स्वाहा। इतीकृष्णाद्य आन्वमनम् मूलमन्त्रम्
 शौचरं शतं जपेत् पुष्पाब्जलित्रयं दद्यात् प्रदर्शयन्॥
 इति इतीसनातनगोस्वामिविरचितं
 गोपालपूजा समाप्तम्

इतिः

अथ वैष्णवपूजा.

प्रथमतः इतीराधाकृष्णस्मरणम्। आसनोपरि उपविश्य
 सिद्धिदेहं भावयित्वा इतीगुरुभ्यो नमः इतीपरमगुरुभ्यो नमः
 इतीपरापरगुरुभ्यो नमः शङ्खप्रक्षालनम्। शङ्खे जलं पूरयित्वा
 शङ्खे तीर्थावाहनम्।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति
 जमदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु।
 इति मन्त्रेण शङ्खसंस्कारं कुर्यात्। नाराचमुद्गां शङ्खोपरि दर्शयित्वा
 शङ्खमुद्गां दर्शयेत्॥ द्यौनुमुद्गां दर्शयेत् शङ्खोपरि मूलमन्त्रेण त्रि-
 धाजपेत् शङ्खजलेन घण्टाप्रक्षालनम्। जगद्गुणमिने नमः। अने-
 न मन्त्रेण गन्धपुष्पाभ्यां संपूज्य अनेन मन्त्रेण नामहस्तेन च